

<https://interscience.uz/>

ISSN 2181-1709 (P)

ISSN 2181-1717 (E)

SJIF: 3.805 (2021)

2023/12

**TA'LIM VA
INNOVATION
TADQIQOTLAR**

**ОБРАЗОВАНИЕ И
ИННОВАЦИОННЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

**EDUCATION AND
INNOVATIVE
RESEARCH**

Тошбекова Д. И., Вохидова Н. А. Тюркские заимствования в русском языке	132
Xodjayeva D. I. Jejn ostining "pride and prejudice" romanida ayollar obrazi va gender masalalari	136
Xolmatov D. A. XX asr o'zbek hikoyalarida syujet va uning turlari.	141
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
Ma'murov B. B. Pedagogika yo'nalishida OTM boshqaruv tizimlarida akmeologik yondashuvlar	146
Abdisodiqova M. N. Talabalarni tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorlashning psixofiziologik asoslari	189
Abdurazzoqova F. Farg'ona vodiysi jadidchi ma'rifatparvarlarning pedagogik qarashlari asosida talabalarning milliy ma'naviyatini shakllantirishning Shart-sharoitlari	152
Abdurahmonova D. Sh. Umumta'lim maktablarida multimediali elektron vositalaridan foydalanishning pedagogik aspektlari	155
Alimova N. R. Features of individualization of foreign language teaching at a non-linguistic fields	160
Aslonov J. M. XX asrning 60-80-yillarida o'zbekistondagi Iqtisodiy hayot	163
Axatova D. A. Professional pedagogik faoliyatni o'qitishning Ilmiy - nazariy asoslari	167
Axatova X. A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy tarbiyalashning pedagogik – psixologik xususiyatlari	171
Axmedova Z. J. Maktab o'quvchilarining o'quv faoliyatiga moslashuv jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari	173
Акрамова Ш. А. Бола ҳуқуқларини таъминлашда ижтимоий ҳамкорликнинг долзарб масалалари	178
Bakayeva R. I. Ona tili darslarida o'quvchilarni matn ustida ishlashga o'rgatish orqali funksional savodxonlik ko'nikmasini rivojlantirish	182
Bakiyeva H. S. Ismoilova M. T. Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlili ustida ishlashda – yangi bilimlarni yaxshi o'zlashtirish uchun tanaffusga strategik vosita sifatida yondashuv	186
Bakiyeva X. S. Egamqulova I. S. Bolalarning kreativ tafakkurini shakllantirishda fanlararo integratsiyaning afzalliklari	189
Bekmuradova D. P. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatishda muammoli ta'limning o'rni	192
Боймирзаева Д. Д. Формирование социальной креативности у будущих менеджеров в сфере образования	195
Даўкеева А. О. Бўлажак ўқитувчиларда акмеологик компетентликни ривожлантириш хусусиятлари	199
Dilova N. G. Bo'lajak o'qituvchilarni shaxslararo munosabatlarga tayyorlashning ta'limiy-integrativ va tarbiyaviy-kreativ jarayon uyg'unligi	202
Doniyorova Sh. Sh. Oliy ta'lim muassasalari xalqarolashuvida talabalarning pedagogik shart-sharoitlarini takomillashtirish	206
Isroilova Sh. A., Sayfullaeva D. I. Innovatsion yondashuv asosida talabalar kreativligini rivojlantirish xususiyatlari	209
19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI	
Abdusamatov X. U. Bolada jinsiy tarbiyani shakllantirishning ijtimoiy-psixologiya usullari	212
Adilova M. Maktab ta'limida ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning o'rni	217
Ahmadov Sh. R. O'smirlarning oilaviy hayot va undagi nizoli vaziyatlarga nisbatan ijtimoiy ustanovkalarini o'rganish natijalari	222
Alimardonov Z. Sh. Bo'lajak ofitserlarda muloqotchanlik xususiyatlarini empirik o'rganish natijalari	225
Askarova N. A. Bolalarda psixosomatik buzilishlarni keltirib chiqaruvchi omillarning o'rganilganligi	229
Ataxo'jayeva Sh. A. Ijtimoiy va hissiy kompetentlikning namoyon bo'lishi	232
Алламбергенова Б. Х. Дуйсенбаева нилуфар рашидовна Социально-педагогические особенности изучения английского языка инновационными методами	236
Arzimbetov T. T. Sport jamoalarida yuzaga keladigan salbiy emotsional kechinmalarni psixologik xizmat ko'rsatish orqali bartaraf etilishi	240
Абилова Г. У. Педагогические возможности информационной образовательной среды при организации вебинаров	244
Azimov N. N., To'xtayev M. H. Umumta'lim maktabi jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy va psixologik tayyorgarligida harakatli o'yinlarning ta'siri va samaradorligi	248
Begmanova G. Sh. Seytpenbetov iqilas janaxmed o'g'li Globallashuv sharoitida o'smirlarni manipulyatsion ta'sirlardan himoyalashning ijtimoiy psixologik xususiyatlari	254
Bekmirov T. R. Onalardagi nevroitik holatlar va bolalardagi yosh inqirozlarining xorij adabiyotlaridagi metodologik tahlili	259

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALAR KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI

*Isroilova Shaxzoda Adxamjon qizi,
Toshkent tibbiyot akademiyasi "Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika" kafedrası assistent o'qituvchilari*

*Sayfullaeva Dilbar Izzatillaevna,
Toshkent tibbiyot akademiyasi "Biotibbiyot muhandisligi, informatika va biofizika" kafedrası assistent o'qituvchilari*

Annotatsiya. Innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratishda muvaffaqiyatga erishishning asosiy shartlaridan biri bu ijodkorlik yoki ijodiy fikrlashdir. Yangi g'oyalar kuchli, muhim va doimiy oqimi bo'lmasa, tashkilotlar mavjud bo'lmay qoladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, kreativlik, kreativ shaxs, kreativ o'qituvchi, kreativ ta'lim muhiti, biofizika.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА

*Исраилова Шахзода Адхамджон кизи,
Ассистенты кафедры «Биомедицинская инженерия, информатика и биофизика» Ташкентской медицинской академии.*

*Сайфуллаева Дильбар Иззатиллаевна,
Ассистенты кафедры «Биомедицинская инженерия, информатика и биофизика» Ташкентской медицинской академии.*

Аннотация. Одним из основных условий успеха в создании инновационных продуктов и услуг является креативность или творческое мышление. Без сильного, важного и постоянного потока новых идей организации прекратили бы свое существование.

Ключевые слова: инновация, креативность, креативная личность, креативный педагог, креативная образовательная среда, биофизика.

FEATURES OF STUDENTS' CREATIVITY DEVELOPMENT BASED ON AN INNOVATION APPROACH

*Sayfullaeva Dilbar Izzatillaevna,
Assistants at the Department of Biomedical Engineering, Informatics and Biophysics, Tashkent Medical Academy.*

*Israilova Shakhzoda Adhamjon kizi,
Assistants at the Department of Biomedical Engineering, Informatics and Biophysics, Tashkent Medical Academy.*

Annotation. One of the main conditions for success in creating innovative products and services is creativity or creative thinking. Without a strong, important, and constant flow of new ideas, organizations would cease to exist.

Keywords: innovation, creativity, creative personality, creative teacher, creative educational environment, biophysics.

Kirish. Tibbiyot oliy talim muassasalarida biofizika fanlarini o'qitish va zamonaviy tibbiyot qurilmalaridan unumli foydalanish uchun innovatsion yondashuv asosida tibbiyot oliygohlari talabalarida kreativlikni rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Innovatsion yondashuv asosida kreativlikni rivojlantirish, talabalarda noaniq naqshlarni ko'rishga, butunlay boshqa ko'rinadigan narsalarni bog'lashga va oxir-oqibat yangi g'oyalarni taklif qilishga yordam beradi. Ijod faqat musiqachilar yoki rassomlar uchun emas. Noan'anaviy, kreativ yondashuv tibbiyot yshnalishi mutaxassislarini tayyorlashda yordam beradi. Kreativlik - bu shaxsning ijodiy qobiliyatlari, uning yangi g'oyalarni ishlab chiqishga tayyorligini va mustaqil omil sifatida iqtidorning bir qismi ekanligini tavsiflaydi.

Kreativ shaxs - bu jarayon yoki natija sifatida ijodiy salohiyatni namoyon etadigan, muammolarni hal qilishda nostandart yondashuvlarga moyil, aniq harakatlarni tashkil etishga, innovatsiyalarni rag'batlantirishga va ijodiy mahsulotlar yaratishga qodir va tayyor shaxs. Intensiv shakllanish jarayonlari «Axborot portlashi» kuchayishi

bilan tavsiflangan bilimga asoslangan postindustrial jamiyat, bilim talab qiladigan tarmoqlar va intellektual intensiv texnologiyalarning paydo bo'lishi zamonaviy talabaning ijodiy rivojlanishining muhimligini belgilaydi.

Adabiyotlar taxlili. Kreativlikning harakatlantiruvchi kuchiga ega, ma'lumotni yaratish va o'zlashtirish, yangi yoki takomillashtirilgan kombinatsiyalarni yaratish qobiliyatiga ega, muammolarni aniq shakllantirish va ularni samarali hal qilish qobiliyatiga ega, shuningdek, faol harakat qilmaydi. nafaqat o'z maqsadlari uchun, balki jamiyat manfaatlari uchun ham. Kasbiy va ijtimoiy muhitdagi o'zgarishlarga muvaffaqiyatli moslasha oladigan, hozirgi va noaniq kelajak inqirozi doirasidagi voqealarni aks ettirishga, tahlil qilishga tayyor ijodiy shaxsga bo'lgan ehtiyoj tobora dolzarb bo'lib bormoqda. O'qishni tugatgandan so'ng, bitiruvchilarning faqat kichik bir qismi murakkab kasbiy muammolarni hal qila oladi. Bundan kelib chiqadiki, bo'lajak mutaxassisni tayyorlash jarayoni nafaqat fundamental va kasbiy bilimlarni uzatishni, balki talabaning kreativ qobiliyatini rivojlantirishni, uning o'zini o'zi anglashida yordam berish, mustaqillik, harakatchanlik va mehnat qobiliyatini faollashtirishni nazarda tutishi kerak. Talabalarning motivatsiyasi, qiziqishi va moyilligi individuallikka, iste'dod va ijodiy salohiyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan yangilangan ta'lim samaradorligining muhim manbai hisoblanadi.

Shu munosabat bilan zamonaviy psixologik-pedagogik adabiyotlarda «kreativlik» atamasi tobora ommalashib bormoqda, bu «individning yangi tushunchalarni yaratish va yangi ko'nikmalarni rivojlantirish xususiyatlarini aks ettiruvchi qobiliyati» deb tushuniladi. Fizik-matematik va biofizik bilimlar oliy tibbiy ta'limotning faqat muhim elementi bo'libgina hisoblanmasdan, balki odam organizmini atroflicha o'rganishga yordam beradi. Bu tibbiyot fanining aniq fan sifatida shakllanishi uchun muhimdir. Fizika va biofizika — dinamik fanlardir, ular tezkorlik bilan taraqqiy etib, faol tarzda biologiya va tibbiyotga singib bormoqdalar. Ularni o'rganish oson emas, lekin ularga sarf etilgan vaqt va g'ayrat-shijoat kelgusi kurslarni o'rganishda va shifokorning amaliy faoliyatida o'z samarasini berishi shubhasizdir. Shuning uchun hozirgi kunda tibbiyot OTM larida va boshqa OTM larda Biofizika va fizika fanlarini o'qitish, talabalarga fanlardan yetarlicha bilim berish, ya'ni butun bir olamda, koinot, yer yuzida, inson tanasida kechayotgan jarayonlarni amaliy kunikmalar yordami yetkazib beriladi. Har bir talaba bu fanlardan uziga yetarlicha bilim olib kelajakda yetuk kadr bo'lib chiqishini ta'minlab beradi.

Kreativ ta'lim muhiti - bu har bir talaba uchun shaxsiy makon, uning qadriyatlarini, motivlari tizimiga asoslangan va o'zini o'zi tashkil qilish qobiliyatiga ega, uning talablari, intilishlari va ehtiyojlariga moslashuvchanlikdir. Kreativ muhitda o'qiyotgan talabalarga ijodiy tafakkurga ega bo'lgan o'qituvchini kuzatish natijasida ijodiy vazifalarni bajarishga qiziqish, ijodiy fikrlashga moyillik asta-sekin o'sib boradi. Kreativ ta'lim muhiti o'zining ijodkorlik xususiyatiga ko'ra, ta'lim jarayonida katta ahamiyatga ega bo'lgan tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga olib keladi. Kreativlikni odatga aylantirish orqali ta'lim oluvchilarda ijodiy fikrlash ko'nikmalarini muvaffaqiyatli rivojlantirish mumkin. Bu jarayonda fan mazmunini chuqur anglash, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini baholashda qo'llayotgan usul va vositalar katta ahamiyatga ega. Kreativ muhitda talabalar o'rganilayotgan mavzuning mazmunini, ta'lim axborotlari o'rtasidagi bog'liqlikni anglash imkoniyatiga ega bo'ladi va u haqida fikr yurita boshlaydilar. O'qituvchi ijodkor va ijodkor bo'lishi shart emas, lekin mashg'ulotlarni ijodkorlik va ijodkorlik ruhida tashkil etish, ta'lim jarayonida yangi g'oyalarni sinab ko'rishga intilish muhim ahamiyatga ega. Tibbiyot oliy talim muassasalarida biofizika fanlarini o'qitish va bo'lajak tibbiyot xodimlarida zamonaviy tibbiyot qurilmalaridan unumli foydalanish bilim va ko'nikmalarini shakllantirishda, innovatsion yondashuv asosida kreativlikni rivojlantirish muhim asoslardan biridir.

Kreativ shaxsni o'rgatish - ijodkorlik va ijodiy o'zini namoyon qilishga o'rgatish jarayonida shaxsda innovatsion yondashuv asosida, barqaror kreativ fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirish mazmunidan iboratdir.

Tavsiyalar. Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqqan holda, bugungi kunda o'qituvchilarning ijodkorlik fazilatlariga ega bo'lishi juda muhimdir. Chunki o'qituvchilar o'rtasida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda an'anaviy yondashuvdan farqli o'laroq, kreativlik noaniqlikka toqat qilmaydi, yangi g'oyalarni yaratishga, bir xilda fikr yuritmaslikka, o'ziga xoslik va tashabbuskorlik ko'rsatishga yordam beradi. Binobarin, kreativ fazilatlariga ega bo'lgan o'qituvchi o'z kasbiy faoliyatini yangi, ilg'or g'oyalarni asosida tashkil etadi, o'qituvchilarning o'quv faoliyatini, shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga xizmat qiladigan g'oyalarni yaratishda faollik ko'rsatadi, ilg'or pedagogik yutuqlar va tajribalarni mustaqil o'rganadi, o'z e'tiborini o'z kasbiy mahoratini egallashga qaratadi. Pedagogik yutuqlar masalalari bo'yicha hamkasblar bilan doimiy, izchil fikr almashish, o'z ustida mustaqil ishlash, rivojlangan mamlakatlarda biofizika fanlari bo'yicha olib borilayotgan tadqiqot ishlaridan xabardorlik, soha mutaxassilari bilan tajriba almashish muxim ahamiyat kasb etadi. Kreativ fikrlovchi, innovatsiyalarga intiluvchan pedagog o'z o'rnida ta'lim oluvchilarga xam munosib namuna bo'la oladi.

Kreativ o'qituvchi - bu o'zini ijodiy amalga oshirishga intiladigan shaxsdir. Patti Draponing ta'kidlashicha, shaxslarda (shu jumladan o'qituvchilarda) kreativlikni muvaffaqiyatli rivojlantirish yo'li ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishdir; amaliy kreativ harakat ko'nikmalarini rivojlantirish; kreativ faoliyat jarayonlarini tashkil etish; kreativ mahsulotlardan (ishlanmalardan) foydalanish. Ta'lim oluvchilar kreativlik fazilatlarini mustaqil ravishda rivojlantira olmaydi. Bugungi kunda oliy ta'lim pedagogi oldidagi vazifalardan biri bo'lajak shifokorlarni innovatsion yondashuv asosida kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Buning uchun, birinchi navbatda, auditoriyada qulay muhit, ya'ni kreativ tarbiyaviy muhit yaratish kerak.

Masalan, tibbiyot oliy talim muassasalarida biofizika fanlarida, talabalarda zamonaviy tibbiyot qurilmalaridan unumli foydalanish bilim va ko'nikmalarini shakllantirishda zarur bo'lgan kreativlikni rivojlantirishda bir qator innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz va quyida ulardan ba'zilarini keltiramiz.

Simulyatsiya mashqlari - bu maxsus yaratilgan sharoitlar orqali ma'lum ish holatlarini takrorlashga qaratilgan o'qitish usuli. Simulyatsiya mashqlari tibbiy amaliyotda qo'llaniladigan texnologiya yoki asbob-uskunalar bilan ishlash, rolli o'yinlar, tibbiy hujjatlar bilan ishlash, o'quv simulyatorlarida ishlash va hokazolarni o'z ichiga olishi mumkin.

Tadqiqot metodi - talablarning muammoli-qidiruv o'quv faoliyatining barcha bosqichlarini o'zlashtirishga, tadqiqotchilik ko'nikmalarini, tahliliy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan o'qitish usulidir. Muammoli-qidiruv faoliyatining barcha bosqichlari talaba tomonidan amalga oshiriladi, tadqiqot jarayonini modellashtiradi va sub'ektiv yangi natija oladi.

Kreativ metod – ta'lim oluvchilarning muammoli-izlanish faoliyatining barcha bosqichlarini o'zlashtirishga, tadqiqotchilik ko'nikmalarini, tahliliy va kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan o'qitish usuli. Muammoli-qidiruv faoliyatining barcha bosqichlarini talaba amalga oshiradi, haqiqatda tadqiqot jarayonini amalga oshiradi va ob'ektiv yangi natija oladi.

Xulosa. O'rganilgan adabiyotlar taxlili natijasida aytish mumkinki, o'quv jarayonini innovatsion yondashuv asosida tashkil etish, talabalarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi:

1. O'qituvchi vaqti-vaqti bilan pedagogika va boshqa tegishli fanlar bo'yicha manfaatdor shaxslar va tashkilotlar bilan yangi va dolzarb ma'lumotlar almashishi kerak.

2. Bo'lajak tibbiyot xodimlarini tayyorlashda biofizika fanlarini o'qitishda, innovatsion yondashuv asosida kreativlikni rivojlantirishga qaratilgan metodlardan foydalanish zarur.

3. O'qituvchi talabalarini, hamkasblari, bitiruvchilari, jamoat tashkilotlari, oliy o'quv yurtlari, olimlar bilan kasbiy va ijodiy munosabatlarni saqlab turishi shart.

4. O'qituvchi o'z talabalarini boshqa oliy o'quv yurtlarida, boshqa viloyat va mamlakatlarda tengdoshlari bilan o'tkaziladigan turli tanlovlar, ko'rgazmalar, olimpiadalarda qatnashishga undashi shart.

ADABIYOTLAR

1. Башмаков А.И. Креативная педагогика: методология, теория, практика. – М.: БИНОМ Лаборатория знаний, 2014.

3. Креативная педагогика: методология, теория, практика/Под ред. Ю.Г.Круглова. – М.: МГОПУ им. М.А.Шолохова, Альфа, 2002.

4. Морозов А.В., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология. – М.: Академический проект, 2004.

5. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика: теория и технология креативного обучения. – М.: МГУ, 2009.

6. Abdivalyevna, A. N. (2023). Psychoprophylaxis Of Depressive Situations In Crisis Situations. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 21, 1-4.

7. Askarova Nargiza Abdivalieva. (2023). PSYCHOLOGICAL CAUSES OF EMOTIONAL PROBLEMS IN SCHOOLCHILDREN. International Journal of Advance Scientific Research, 3(09),

8. Abdivalieva, A. N. (2023). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ANXIETY IN MEDICAL STUDENTS. British Journal of Global Ecology and Sustainable Development, 13, 71-75.

9. Abdivalieva, A. N. (2023). PSYCHOLOGICAL CAUSES OF EMOTIONAL PROBLEMS IN SCHOOLCHILDREN. International Journal of Advance Scientific Research, 3(09), 85-89.

10. Abdivalieva, A. N. (2022). PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF ANOREXIA NERVOSA. British Journal of Global Ecology and Sustainable Development, 10, 152-155.

11. Аскарова, Н., & Сайфуллаева, З. (2021). ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ. Збірник наукових праць SCIENTIA. вилучено із